



WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 października 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Waldemar Płóciennik (przewodniczący)

SSN Marek Pietruszyński

SSN Andrzej Stępka (sprawozdawca)

Protokolant Paweł Bartczak

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Józefa Gemry,
w sprawie M. W. , w przedmiocie wyroku łącznego
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie w dniu 15 października 2024 r.,
kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego od wyroku łącznego Sądu
Rejonowego w Zielonej Górze z dnia 29 grudnia 2022 r., sygn. akt VII K 532/22,

I. uchyla pkt. III i IV zaskarżonego wyroku łącznego i w tym zakresie sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu w Zielonej Górze do ponownego rozpoznania;

II. kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego obciąża Skarb Państwa,

III. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adw. A. J., Kancelaria Adwokacka w W. kwotę 1476 zł. (tysiąc czterysta siedemdziesiąt sześć złotych) w tym 23 % VAT, za obronę z urzędu skazanego w postępowaniu kasacyjnym.

[J.J.]

Marek Pietruszyński Waldemar Płóciennik Andrzej Stępka

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Zielonej Górze orzekł w przedmiocie objęcia wyrokiem łącznym następujących prawomocnych skazań M. W. :

1/ wyrokiem Sądu Rejonowego w Głogowie z dnia 16 lutego 2016 r., sygn. akt II K 1524/15, za czyny popełnione w okresie od dnia 22 lutego 2014 r. do dnia 11 października 2014 r., na obecnie wykonywaną od dnia 9 stycznia 2021 r. karę łączną 2 lat pozbawienia wolności;

2/ wyrokiem łącznym Sądu Rejonowego w Świebodzinie Zamiejskowy Wydział Karny w Sulechowie z dnia 7 października 2021 r., sygn. akt VI K 95/21:

A/ na podlegającą wykonaniu od dnia 2 lipca 2024 r. karę łączną 4 lat pozbawienia wolności obejmującym prawomocne wyroki:

a/ Sądu Rejonowego w Głogowie z dnia 16 lipca 2019 r., sygn. akt II K 927/19, za czyn popełniony w dniu 20 marca 2019 r. na karę 10 miesięcy ograniczenia wolności polegającą na wykonywaniu nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym;

b/ Sądu Rejonowego w Głogowie z dnia 15 września 2020 r., sygn. akt II K 1575/19, za czyn popełniony w dniu 5 czerwca 2019 r. na karę 5 miesięcy pozbawienia wolności;

c/ Sądu Rejonowego w Głogowie z dnia 20 października 2020 r., sygn. akt II K 14/20, za czyny popełnione w kwietniu 2019 r. i w dniu 5 czerwca 2019 r. na karę łączną roku i 3 miesięcy pozbawienia wolności;

d/ Sądu Rejonowego w Świebodzinie Zamiejskowy Wydział Karny w Sulechowie z dnia 16 marca 2021 r., sygn. akt VI K 335/20, za czyn popełniony w okresie od dnia 10 do dnia 11 kwietnia 2020 r. na karę 10 miesięcy pozbawienia wolności;

e/ Sądu Rejonowego w Świebodzinie Zamiejskowy Wydział Karny w Sulechowie z dnia 15 czerwca 2021 r., sygn. akt VI K 50/21, za czyny popełnione w okresie od dnia 21 sierpnia 2019 r. do dnia 12 maja 2020 r. na karę łączną 2 lat pozbawienia wolności;

B/ na karę łączną 2 lat ograniczenia wolności polegającą na wykonywaniu nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym obejmującym prawomocne wyroki:

a/ Sądu Rejonowego w Głogowie z dnia 28 listopada 2019 r., sygn. akt II K 1118/19, za czyny popełnione w okresie od 1 lutego 2019 r. do dnia 6 lutego 2019 r. na karę 8 miesięcy ograniczenia wolności polegającą na wykonywaniu nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym;

b/ wyrok nakazowy Sądu Rejonowego w Głogowie z dnia 9 lipca 2019 r., sygn. akt II K 295/20, za czyn popełniony w dniu 15 lipca 2019 r. na karę 6 miesięcy ograniczenia wolności polegającą na wykonywaniu nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym oraz środek karny w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych w ruchu lądowym na okres 3 lat;

c/ wyrok nakazowy Sądu Rejonowego w Głogowie z dnia 29 lipca 2020 r., sygn. akt II K 612/20, za czyny popełnione w dniu 3 stycznia 2020 r. na karę łączną 10 miesięcy ograniczenia wolności polegającą na wykonywaniu nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym oraz środek karny w postaci dożywotniego zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych;

d/ wyrok nakazowy Sądu Rejonowego w Świebodzinie Zamiejscowy Wydział Karny w Sulechowie z dnia 23 października 2020 r., sygn. akt VI K 370/20, za czyn popełniony w dniu 5 sierpnia 2020 r. na karę 8 miesięcy ograniczenia wolności polegającą na wykonywaniu nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym oraz środek karny w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 3 lat;

3/ Sądu Rejonowego w Głogowie z dnia 20 kwietnia 2020 r., sygn. akt II K 1527/20, zmienionym wyrokiem Sądu Okręgowego w Legnicy z dnia 19 lipca 2021 r., sygn. akt IV Ka 356/21, za czyny popełnione w sierpniu 2019 r. i w dniu 1 października 2020 r. na karę łączną 8 (dziesięć) miesięcy ograniczenia wolności [gdy w rzeczywistości była to kara 8 miesięcy pozbawienia wolności – uwaga SN] polegającą na wykonywaniu nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w

wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym oraz środek karny w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych w ruchu lądowym na okres 3 lat;

4/ Sądu Rejonowego w Głogowie z dnia 20 lipca 2021 r., sygn. akt II K 373/21, za czyn popełniony w dniu 19 maja 2020 r. na karę 8 miesięcy ograniczenia wolności polegającą na wykonywaniu nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym oraz środek karny w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych w ruchu lądowym na okres 2 lat;

5/ Sądu Rejonowego w Zielonej Górze z dnia 13 września 2021 r., sygn. akt II K 276/21, za czyny popełnione w dniu 28 sierpnia 2020 r. na karę łączną 10 miesięcy pozbawienia wolności oraz łącznie środek karny w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 3 lat;

Wyrokiem łącznym z dnia 29 grudnia 2022 r., sygn. akt VII K 532/22, Sąd Rejonowy w Zielonej Górze orzekł w następujący sposób:

I/ na mocy art. 575 § 1 k.p.k. stwierdził, że wyrok łączny Sądu Rejonowego w Świebodzinie, Zamiejscowy VI Wydział Karny w Sulechowie z dnia 7 października 2020 r., sygn. akt VI K 95/21, opisany w punkcie 2 części wstępnej wyroku, traci moc z chwilą uprawomocnienia się niniejszego wyroku łącznego;

II/ na podstawie art. 85 § 1 i 2 k.k. i art. 86 § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. połączył karę łączną pozbawienia wolności orzeczoną wyrokiem opisanym w punkcie 2A części wstępnej wyroku oraz karę pozbawienia wolności orzeczoną wyrokiem opisanym w punkcie 1 części wstępnej wyroku i wymierzył skazanemu M. W. karę łączną 4 lat i 8 miesięcy pozbawienia wolności;

III/ na podstawie art. 85 § 1 k.k. i art. 86 § 1 i 3 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. połączył kary ograniczenia wolności orzeczone wyrokami opisanymi w punktach 2Ba, 2Bb, 2Bc i 4 części wstępnej wyroku i wymierzył M. W. karę łączną 2 lat ograniczenia wolności polegającą na wykonywaniu nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym;

IV/ na podstawie art. 85 § 1 k.k. i art. 86 § 1 i 3 k.k. połączył kary ograniczenia wolności orzeczone wyrokami opisanymi w punktach 2Bd i 3 części wstępnej wyroku i wymierzył skazanemu M. W. karę łączną 10 miesięcy ograniczenia wolności polegającą na wykonywaniu nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym;

V/ na podstawie art. 90 § 2 k.k. w zw. z art. 85 § 1 k.k. i art. 86 § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. połączył środki karne w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych w ruchu lądowym opisane w punktach 2Bb i 4 części wstępnej wyroku i wymierzył M. W. łącznie środek karny w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych w ruchu lądowym na okres 4 lat;

VI/ w pozostałym zakresie - odnośnie wyroku opisanego w punkcie 5 części wstępnej wyroku - postępowanie umorzył;

VII/ na poczet orzeczonej kary łącznej pozbawienia wolności opisanej w punkcie II części rozstrzygającej wyroku zaliczył skazanemu okres dotychczas odbytych kar podlegających połączeniu, tj. w sprawie Sądu Rejonowego w Głogowie, sygn. akt II K 1524/15, Sądu Rejonowego w Głogowie, sygn. akt II K 1575/19, Sądu Rejonowego w Głogowie, sygn. akt II K 14/20 i Sądu Rejonowego w Świebodzinie Zamiejscowy Wydział Karny w Sulechowie, sygn. akt VI K 50/21;

VIII/ ustalił, że w zakresie nieobjętym wyrokiem łącznym poszczególne wyroki podlegają odrębnemu wykonaniu;

IX/ zwolnił skazanego od ponoszenia kosztów sądowych związanych z wydaniem wyroku łącznego.

Wyrok powyższy uprawomocnił się bez zaskarżenia w dniu 29 marca 2023 r. Wprawdzie obrońca i skazany złożyli wnioski o uzasadnienie wyroku, ale po jego otrzymaniu nie wnieśli środków odwoławczych.

Kasację od tego wyroku łącznego wniósł na podstawie art. 521 § 1 k.p.k. Prokurator Generalny, który zaskarżył go w zakresie rozstrzygnięć zawartych w pkt III i IV części dyspozytywnej - na niekorzyść skazanego M. W. .

Na zasadzie art. 523 § 1 k.p.k., art. 526 § 1 k.p.k. i art. 537 § 1 i 2 k.p.k. zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść wydanego wyroku naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie art. 4 § 1 k.k. w zw. z art. 85 § 1 i 2 k.k. (w brzmieniu obowiązującym do dnia 23 czerwca 2020 r.) oraz art. 87 § 1 k.k., polegające na orzeczeniu w wyroku łącznym dwóch kar łącznych ograniczenia wolności, opartych na dwóch różnych stanach prawnych, to jest, obowiązujących przed i po dniu 24 czerwca 2020 r., pomimo, iż Sąd orzekający powinien wybrać jeden z nich - *in concreto*, ten obowiązujący do dnia 23 czerwca 2020 r. jako względniejszy dla skazanego i stosować go konsekwentnie do wszystkich

rozstrzygnięć zawartych w wyroku łącznym, co tym samym wykluczało utworzenie - w oparciu o przepisy obowiązujące od dnia 24 czerwca 2020 r. - węzła kary łącznej, obejmującego skazania na karę ograniczenia wolności orzeczoną wyrokiem nakazowym Sądu Rejonowego w Świebodzinie Zamiejscowy Wydział Karny w Sulechowie z dnia 23 października 2020 r., o sygn. akt VI K 370/20, i karę pozbawienia wolności orzeczoną wyrokiem Sądu Okręgowego w Legnicy z dnia 29 lipca 2021 r., o sygn. IV Ka 356/21, zmieniającym wyrok Sądu Rejonowego w Głogowie z dnia 20 kwietnia 2021 r., o sygn. II K 1527/20, przy jednoczesnym wymierzeniu - wbrew treści art. 87 § 1 k.k. - kary łącznej ograniczenia wolności, zamiast kary łącznej pozbawienia wolności.

W konkluzji Prokurator Generalny wniósł o uchylenie wyroku łącznego w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi Rejonowemu w Zielonej Górze do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Prokuratora Generalnego okazała się zasadna.

Skarżący upatruje naruszenia art. 4 § 1 k.k. w zw. z art. 85 § 1 i 2 k.k. w tym, że Sąd Rejonowy zawarte w kwestionowanym wyroku łącznym rozstrzygnięcia co do licznych węzłów kary łącznej oparł na dwóch różnych stanach prawnych, które w omawianym przypadku, co do konkretnych kar, uznał za najbardziej korzystne dla skazanego, a powinien wybierając jeden z nich - jako względniejszy dla skazanego - stosować go konsekwentnie.

Sąd I instancji, uzasadniając zasady łączenia kar w wyroku łącznym wskazał, że „analiza dat wyroków wymierzonych wobec skazanego wskazywała na potrzebę uwzględnienia w przypadku orzekania wobec skazanego kary łącznej stanu prawnego obowiązującego przed 24 czerwca 2020 r., jak i po tej dacie. Do kar prawomocnie orzeczonych do dnia 23 czerwca 2020 r. stosować należy przepisy w brzmieniu dotychczasowym, a do kar orzeczonych prawomocnie poczynszy od dnia 24 czerwca 2020 r. należy stosować przepisy obecnie obowiązujące. W zakresie spraw II K 927/19, II K 1575/19, II K 14/20, VI K 335/20, VI K 50/21 i II K 1524/15 wobec skazanego orzeczono podlegające łączeniu kary tego samego rodzaju (kary pozbawienia wolności) oraz podlegającą wykonaniu w formie zastępczej kary pozbawienia wolności karę ograniczenia wolności (II K 927/19); wskazane wyroki

zostały wydane zarówno przed 24 czerwca 2020 r., jak i po tej dacie to jednak z uwagi na fakt, że wszystkie czyny osądzone wyrokami we wskazanych powyżej sprawach zostały przez skazanego popełnione przed dniem 24 czerwca 2020 r. zastosowano ustawę względniejszą (art. 4 § 1 k.k.) z uwagi na możliwość połączenia wskazanych wyroków oraz obecnie obowiązujące przepisy w zakresie wymiaru kary łącznej. W zakresie spraw II K 1118/19, II K 295/20, II K 512/20 i II K 373/21, wobec skazanego orzeczono podlegające łączeniu kary tego samego rodzaju - kary ograniczenia wolności, mimo, że wskazane wyroki zostały wydane zarówno przed 24 czerwca 2020 r., jak i po tej dacie z uwagi na fakt, że czyny osądzone wyrokami we wskazanych powyżej sprawach zostały przez skazanego [popełnione] przed dniem 24 czerwca 2020 r. zastosowano ustawę względniejszą (art. 4 § 1 k.k.) z uwagi na możliwość połączenia wskazanych wyroków oraz obecnie obowiązujące przepisy w zakresie wymiaru kary łącznej”.

Zdaniem autora kasacji - „Skoro (...) Sąd uznał, iż regulacje w zakresie kary łącznej obowiązujące do dnia 23 czerwca 2020 r. są względniejsze dla skazanego, to konsekwentnie powinien je stosować do wszystkich rozstrzygnięć zawartych w wyroku łącznym”. Skarżący w swojej skardze powołuje się na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 2022 r., V KK 211/21 (LEX nr 3438178). W wyroku tym trafnie uznano, że „Względność ustaw dokonana w ramach stosowania art. 4 § 1 k.k., powinna być oceniana przez całościowe (zbiorcze) porównanie wszystkich rozwiązań dotyczących orzekania w wyroku łącznym kary łącznej w obydwu stanach prawnych. Ustawą względniejszą jest w związku z tym ta ustawa, która - po przeprowadzeniu kompletnej oceny wszelkich skutków zastosowania owych konkurujących ze sobą ustaw - *in concreto* przewiduje dla danego oskarżonego (skazanego) łagodniejsze konsekwencje (*por. wyroki: z dnia 19 stycznia 2011 r., IV KK 378/10 oraz z dnia 13 czerwca 2019 r., IV KK 211/19*). Takie porównanie nie może ograniczać się do prostego zestawienia wysokości sankcji zawartych w porównywanych przepisach, lecz wymaga analizy wszystkich prawnokarnych skutków wynikających dla oskarżonego z zastosowania ustawy nowej albo obowiązującej poprzednio (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 2008 r., IV KK 407/07), również takich jak np. rodzaj możliwych albo koniecznych do orzeczenia środków karnych czy nawet okres wymagany do zatarcia

skazania (wyrok SN z dnia 5 stycznia 2017 r., IV KK 188/16)”. Wskazano również w orzecnictwie, że „Stosując właściwie przepis art. 4 § 1 k.k. sąd musi dokonać wyboru między konkurencyjnymi ustawami i stosować całościowo jedną z nich, bowiem w przypadku tej regulacji nie jest dopuszczalne stosowanie kombinacji przepisów konkurencyjnych ustaw, chociażby to było dla sprawcy korzystniejsze (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 4 stycznia 2002 r., II KKN 303/99 i z dnia 19 stycznia 2011 r., IV KK 378/10)”.

W uzasadnieniu kasacji Prokurator Generalny wskazuje również na dwa inne naruszenia prawa. Po pierwsze, co wynika z treści uzasadnienia, jest to kwestia błędnego wyboru ustawy względniejszej dla skazanego. Zdaniem skarżącego, Sąd Rejonowy uznał, iż regulacje w zakresie kary łącznej obowiązujące do dnia 23 czerwca 2020 r. są względniejsze dla skazanego, jednak błędnie nie zastosował ich konsekwentnie do wszystkich rozstrzygnięć zawartych w wyroku łącznym. Jest to o tyle istotne, gdyż stosownie do treści art. 85 § 2 k.k. obowiązującego od dnia 1 lipca 2015 r., łączeniu podlegały kary lub kary łączne jeszcze nie wykonane w całości. Mając zatem na uwadze, że *in concreto* łączeniu podlegałyby kara łączna i kara jednostkowa ograniczenia wolności, które nie zostały jeszcze wykonane, Sąd mógł je objąć jednym węzłem, co byłoby korzystne dla skazanego, albowiem miałby do odbycia tylko jedną karę tego rodzaju, którą - stosownie do treści art. 86 § 1 k.k. - można by orzec maksymalnie w wymiarze do 2 lat. Jednak taki zarzut nie został sformułowany w zarzucie kasacyjnym – a, jak sam skarżący zauważa, po ewentualnym rozwiązaniu węzła kary łącznej ujętego w pkt IV części dyspozytywnej skarżonego wyroku nie będzie już podstaw do połączenia kary pozbawienia wolności (*de facto* już wykonanej) orzeczonej wyrokiem Sądu Okręgowego w Legnicy z dnia 19 lipca 2021 r., sygn. akt IV Ka 356/21, a więc wyrok łączny musiałby być mniej korzystny.

Po drugie, słusznie skarżący wskazuje, że „orzekając karę łączną w punkcie 4 sentencji wyroku Sąd połączył w istocie karę ograniczenia wolności z karą pozbawienia wolności. Wprawdzie ta ostatnia kara wyrokiem Sądu Rejonowego w Głogowie z dnia 20 kwietnia 2020 r., sygn. akt II K 1527/20, została pierwotnie orzeczona jako kara łączna 10 miesięcy ograniczenia wolności, ale w instancji odwoławczej Sąd Okręgowy w Legnicy wyrokiem z dnia 29 lipca 2021 r., sygn. akt

IV Ka 356/21, orzekł w jej miejsce karę łączną 8 miesięcy pozbawienia wolności (k. 219-223). W takiej sytuacji istniała teoretyczna możliwość połączenia kary pozbawienia wolności i kary ograniczenia wolności poprzez zastosowanie przepisów art. 85 § 1 k.k. w zw. z art. 87 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 23 czerwca 2020 r., ale wówczas sąd powinien wymierzyć karę łączną pozbawienia wolności przyjmując, że miesiąc ograniczenia wolności równa się 15 dniom pozbawienia wolności. Tymczasem w realiach niniejszej sprawy Sąd orzekł karę łączną ograniczenia wolności, co nie tylko naruszało wspomniany art. 87 § 1 k.k., ale było konsekwencją wskazanego wyżej błędnego poglądu, iż to data popełnienia czynu zabronionego determinuje wybór porządku prawnego, według którego orzekana będzie kara łączna”.

W istocie więc, połączeniu na mocy przedmiotowego wyroku łącznego z dnia 29 grudnia 2022 r., sygn. akt VII K 532/22, podlegała kara, która nie została wymierzona. Z akt sprawy wynika, że Sąd Okręgowy w Legnicy wyrokiem z dnia 29 lipca 2021 r., sygn. akt IV Ka 356/21, wymierzył karę łączną 8 miesięcy pozbawienia wolności (k. 219-223). W tej sytuacji nie było możliwe uznanie jej za karę ograniczenia wolności i połączenie jej z innymi karami ograniczenia wolności. W tej sytuacji błędne było w pkt IV wyroku, połączenie na podstawie art. 85 § 1 k.k., art. 86 § 1 i 3 k.k. kar ograniczenia wolności orzeczonych wyrokami opisanymi w punktach 2Bd i 3 części wstępnej wyroku i wymierzenie skazanemu M. W. kary łącznej 10 (dziesięć) miesięcy ograniczenia wolności polegającej na wykonywaniu nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 (trzydzieści) godzin w stosunku miesięcznym. Z kolei uchylenie wyroku w pkt III spowodowane jest naruszeniem art. 4 § 1 k.k. w zw. z art. 85 § 1 i 2 k.k., a więc tym, że stosownie do treści art. 85 § 2 k.k. obowiązującego od dnia 1 lipca 2015 r. łączeniu podlegały kary lub kary łączne jeszcze nie wykonane w całości. Mając zatem na uwadze, że *in concreto* łączeniu podlegałyby kara łączna i kara jednostkowa ograniczenia wolności, które nie zostały jeszcze wykonane, co byłoby rozwiązaniem korzystniejszym dla skazanego.

W rezultacie, Sąd Najwyższy, uznał kasację Prokuratora Generalnego za zasadną, uchylił pkt III i IV zaskarżonego wyroku łącznego i w tym zakresie przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Zielonej Górze.

[J.J.]

[ał]

Marek Pietruszyński Waldemar Płóciennik Andrzej Stępka